

Skkestorken *Platalea leucorodia* i Danmark 1900-1971

Af
LEO KORTEGAARD

(With a summary in English: *The Spoonbill Platalea leucorodia
in Denmark 1900-1971*)

Meddelelse nr. 88 fra Naturfredningsrådets Reservatudvalg
Meddelelse nr. 104 fra Vildtbiologisk Station

INDLEDNING

I forbindelse med Vildtbiologisk Stations fugleundersøgelser i Vejlerne, Nordvestjylland, er der indsamlet oplysninger om Skkestorkens yngleforhold i 1963-71. Desuden omtales artens tidligere yngleforekomster og dens træk. Der gives en oversigt over de fra litteraturen og denne undersøgelse kendte iagttagelser fra Danmark i tiden 1900-71 (fig. 1)

Vejlerne er A-lokalitet i Project MAR (1965, p. 27-28) og et videnskabeligt reservat, der dækker et areal på ca. 6000 ha bestående af lavvandede søer, vidtstrakte rørskove og enge. Området er i sin nuværende skikkelse et resultat af et mislykket landvindingsprojekt i sidste halvdel af 1800-tallet, idet det før den tid var lavvandede fjordarme i Limfjorden (TRAP 1960). Der er stadig forbindelse med Limfjorden gennem sluser på dømningerne, men påvirkningen af saltvand er ringe (salinitet 0,23-4,89 ‰).

Tilladelse til færdsel i reservatet er venligst givet af Vejlernes ejere ved direktør Jørgen Rasmussen og af Naturfredningsrådet. Desuden er jeg Naturfredningsrådet taknemmelig for tilladelse til at benytte oplysninger fra dets arkiv (hovedsagelig fra Tipperhusets dagbog). Tillige takkes følgende for oplysninger om Skkestorke: I. Clausager, N. Franzmann, P. Hald-Mortensen, B. Hansen, P. Hermansen, P. Holst, T. Jakobsen, T. Kjær, E. Krogh, S. Rosendahl, S. Toft og flere af Vejlernes jægere.

YNGLEFORHOLD

Yngleforekomster i Vejlerne 1963-71

I det følgende vil de enkelte år blive omtalt. Af hensyn til Skkestorkens fremtidige muligheder for uforstyrret at kunne yngle i Vejlerne vil redernes placering ikke blive angivet nærmere. HALD-MORTENSEN & LÆSSØE (1971) omtaler yngleforekomster i perioden 1961-68. For dette tidsrum indeholder nærværende fremstilling nye og mere fyldestgørende oplysninger for 1963, 1965, 1967 og 1968.

Sommeren 1963:

Da et hold jægere den 15. august kom til Skkestorkens yngleplads, fandt de 21-23 næsten flyvefærdige unger i rørene.

Sommeren 1964:

Den 18. maj var der 4 reder. Heraf indeholdt de 3 reder æg, mens der i den fjerde tillige var en nyklækket unge. Den 24. maj var der henholdsvis 4 og 3 unger, og 4 og 2 æg i rederne, mens der lå 2 æg ved siden af. Den 21. juni ringmærkedes 7 unger, og der fandtes en femte rede, som indeholdt 4 flyvefærdige unger. Idet jeg regner med, at æggene i de 2 reder fra besøget den 24. maj er klækkede, og alle unger har overlevet, skulle der ialt have været 17 unger i 5 reder. Flere af ungerne var flyvefærdige og lettede direkte fra redeforhøjningerne, da vi nærmede os. De resterende unger gik omkring i vegetatio-

nen for at skjule sig, herved bemærkedes det, at de undgik at gå ind i tætte rør og brændenælder.

Rederne var placeret således, at 4 fandtes sammen i en åbning i rørskov, som er fremkommet ved, at fuglene har trådt vegetationen ned og har anvendt den som redemateriale. Den mindste afstand mellem 2 reder var ca. 1,5 m og den største ca. 6 m. Den femte rede fandtes isoleret i rørskov ca. 10 m fra de øvrige.

I juli så HALD-MORTENSEN & LÆSSØE (1971) og forfatteren 20-22 Skestorke i Bygholmvejle. Sidst i august sås endnu flokke på 9 og 15 samme sted.

Sommeren 1965:

Den 15. maj besøgt Skestorkekolonien, og da var der 2 reder med 3 og 2 unger. De 3 unger var skønsommæssig lidt over 1 uge gamle, og fjerenes hornhylstre var netop ved at bryde frem. De 2 unger var større og netop ved at få svingfjer (alderen skønnet til knap 3 uger, sml. fig. 2). Der sås ikke spor af døde unger eller rådne æg. Rederne var placeret med en indbyrdes afstand på 1-1,5 m.

Ungerne blev ringmærket den 23. maj, og da kunne alle gå fra rederne og ind i rørene.

Den 17. juni besøgt ynglepladsen igen, og da var ungerne i stand til at flyve. HALD-MORTENSEN & LÆSSØE (1971) har en iagttagelse fra samme yngleplads (Hald-Mortensen *in litt.*), men grundet vanskelige og specielle observationsforhold antoges 3 af de næsten fuldfjerede unger fejlagtigt for rugende fugle.

Det er muligt, at der har ruget endnu et par Skestorke i Vejlerne dette år, idet jeg den 27. august så 7 unge fugle i Bygholmvejle, og B. Hansen så 2 ad. og 7 juv. samme sted den 9. juli 1965. Det kan i den forbindelse nævnes, at der i august blev set 2 Skestorke i nærheden af en tidligere benyttet yngleplads.

Sommeren 1966:

I dette år kendes Skestorkens yngleplads ikke. På dens tidligere redested var der sket betydelige ændringer i vegetationen på grund af højvande og isgang i foråret, således at stedet faktisk fuldstændig manglede plantevækst, der kunne give nogen dækning.

Det må imidlertid anses for givet, at Skestorken også har ynglet i Vejlerne i 1966, idet 2 fugle blev set under omstæn-

digheder, som stærkt tyder på, at det må have drejet sig om flyvefærdige unger. I det samme område så flere af jægerne 4 Skestorke den 15. august. Også HALD-MORTENSEN & LÆSSØE's (1971) iagttagelse af 4 ad. og 4 juv. den 1. august styrker formodningen om ynglen.

Sommeren 1967:

Den 28. maj blev 2 Skestorke set på den tidligere benyttede yngleplads, og den 16. juni fandtes begyndelsen til en ny rede. Stedet blev besøgt igen den 11. juli, og da var der 3 varme æg i reden, men den 5. august fandtes reden ødelagt. Der var 1 helt æg i og 1 ved siden af reden, medens det tredje var borte. Formodentlig er det Sølvmåger *Larus argentatus*, der har ødelagt reden, idet der fandtes en sølvmågekoloni umiddelbart ved siden af Skestorkens redested.

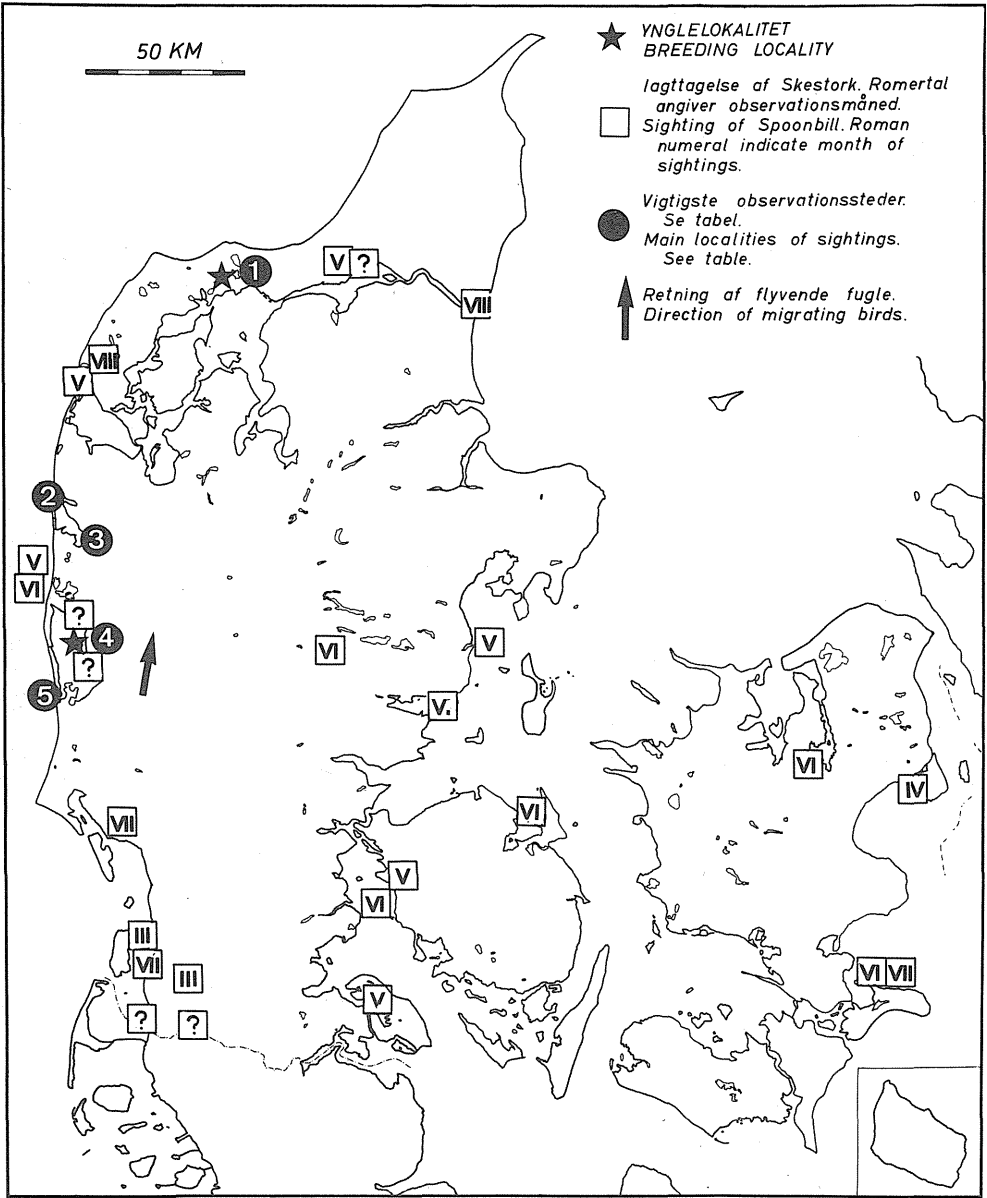
Sommeren 1968:

Den 30. juni fandtes en skestorkerede med 5 æg. Reden besøgt igen den 23. juli og indeholdt da 4 stærkt rugede æg, mens et femte lå ved siden af reden og var itu. Den gamle fugls opførsel tydede på, at udrugningen nærmede sig, idet den først fløj op fra reden på 70-80 m's afstand, mens de gamle Skestorke ved 5 ud af 7 besøg på redestedet har lettet på mindst 3-400 m's afstand eller slet ikke er set, når de har haft æg eller unger. Der er altså ikke tale om nogen tillidsfuldhed over for mennesker på ynglepladsen som i visse af de hollandske kolonier (HAVERSCHMIDT 1935, VAN OORDT 1937).

Den 6. august viste det sig desværre, at reden var ødelagt, og det er overvejende sandsynligt, at predatorerne igen har været Sølvmåger. Det ene æg lå i redeskålen, mens 3 andre lå lige ved siden af reden. Alle havde et stort hul i siden. Reden havde fået tilført materiale gennem hele rugetiden, hvad der efter andre undersøgelser også kan finde sted, når der er unger i reden (BEETHAM 1910, HAVERSCHMIDT 1935). Redematerialet må være bragt til reden fra en afstand af mindst 10-20 m, idet reden fandtes skjult i en tagrørklynge, hvortil der førte en sti.

Sommeren 1969:

Den 18. juni fandtes en rede af Skestork uden æg. Reden var færdigbygget med tydelig redeskål. Nu var der en rede af Hættemåge *Larus ridibundus* med 1 æg

LOKALITET	MÅNED							
	IV	V	VI	VII	VIII	IX	?	
1. Vejlerne	3	8	17	31	27	2	6	
2. Nissum Fjord				1	3			
3. Felsted Kog		2	3	2	1		1	
4. Klægbanken			2	1				
5. Tipperne	4	4	6	5	9	1		

Fig. 1. lagttagelser af Skestorke i Danmark 1900-1971.
Sightings of Spoonbills in Denmark 1900-1971.

Fig. 2. I en alder af knap 3 uger begynder ungerne at få svingfjer. Forf. fot.

Distal ends of flight feather sheaths are visible when young are about 3 weeks old.

oven på skestorkereden. Formodentlig har Skestorken været ved at lægge æg, men er blevet forstyrret af Sølvmåger. Skønt der blev set henholdsvis 3 og 2 Skestørke i nærheden af ynglepladsen i juli og første halvdel af august, gjorde de åbenbart ingen forsøg på at yngle igen. Iagttagelser af fuglene på nært hold viste, at de havde helt hvide svingfjer, men at de ikke havde yngledragtens farvede næb og kun svagt udviklede fjer-toppe på hovedet. Muligvis var det subadulte, som forsøgte at yngle første gang.

Sommeren 1970 og 1971:

Ingen ynglefund eller observationer af Skestørke i området.

Andre tilfælde af ynglen.

Skestorken har ynglet på Klægbanken i Ringkøbing Fjord i 1900, hvor der blev set en rede med 3 æg, og i 1919, da der var 2

reder (muligvis 4) hver med 2 æg (TANING 1936). Iøvrigt findes der kun få oplysninger fra denne lokalitet, men RAMBUSCH & MORTENSEN (1907) så ingen Skestørke, og i 1920 blev der set 2 og 1924 4 fugle, uden at der sporede tegn på ynglevirksomhed (ROSENDAHL 1972 og mundtl. medd.).

I perioden 1900-20 foreligger der kun oplysninger om 2 Skestørke i Vejlerne (ca. 1900? (SOEBORG 1909) og ca. 1917 (ROSENDAHL (1972))). Kjær (i ROSENDAHL 1972 og mundtl. medd.) viderebringer oplysninger, som antyder ynglen. Sandsynligheden herfor skønnes dog at være lille. Det skyldes, at området i den første del af perioden, hvor vandstanden på grund af pumpning var lavere end nu, og de tørre partier i vid udstrækning blev brugt til høslæt og græsning (SOEBORG 1909), formodentlig har budt på ringe ynglemuligheder. Da pumpningen ophørte i 1912-16 (TRAP 1960), steg vandstan-

den, og en gradvis tilgroning har siden fundet sted på oversvømmede enge langs søernes bredder.

De første tilfælde af ynglen stammer efter alt at dømme fra begyndelsen af 1920'erne, idet 4-5 ungfugle blev skudt i juli 1921 og 2 adulte hunner i 1923 (HØRRING 1922 og 1933-34, SCHEEL 1925, HOLSTEIN 1928). Dertil kommer oplysninger om flokke på 50 set i 1923 og 1924 (ROSENDAHL 1972), som er de største flokke, der er set i Danmark, og som tyder på, at landet har haft sin største ynglebestand i disse år.

I 1925 har et enkelt eller nogle ganske få par ynglet ifølge lokal kilde (Kjær mundtl. medd.), mens man helt savner oplysninger fra 1926, og fra 1927 kendes 2 iagttagelser, som hverken antyder eller udelukker ynglen (ROSENDAHL 1972).

Sikkert ynglebevis kendes fra 1928, hvor HOLSTEIN (1928) fandt 3 reder med 3, 3 og 2 æg, og senere indeholdt 2 reder 2 og 2 unger. Skestorken ynglede også i 1929, og en rede med 4 æg blev fundet (HOLSTEIN 1932, ROSENDAHL 1972). Den omtales som ynglefugl i hele perioden 1922-29 i PETERSEN (1948), uden at der gives nærmere data.

1930-33 er der ikke set Skestorke i Vejlerne (KJÆR 1933-34), og det anses for lidet sandsynligt, at den har ynglet i 1930'erne, idet der fra denne periode ialt kun er 2 iagttagelser (2 fugle i 1934 (CHRISTIANSEN 1939) og 1-2 i 1937 (LØPPENTHIN 1937)).

Den næste yngleforekomst stammer fra 1942, hvor der fandtes 2 reder, hvoraf den ene senere indeholdt 2 unger (JESPERSEN 1942, KJÆR 1943, 1946). I 1943 var der 4 (5 eller 6?) reder, hvoraf de 3 indeholdt 2, 2 og 3 æg og senere 2 og 3 (senere 2) unger (CHRISTENSEN 1943, KJÆR 1943, 1946). Ynglebevis savnes fra 1944, men iagttagelser af et større antal fugle i yngletiden tyder stærkt på ynglevirksomhed (KJÆR 1946). 1945-47 er der kun 1 oplysning om Skestorke i Danmark, nemlig ved Tipperne, og næppe mulighed for ynglen i Vejlerne (Kjær i ROSENDAHL 1972).

I 1948 antages det på grundlag af Kjær (red. bem. til PEDERSEN 1949) og oplysninger givet til forfatteren af jægere, at der har ynglet 1 par i Vejlerne. Året efter, i 1949, fandtes 3 reder med 3, 3 og 4 æg (DAVIDSON 1954, Kjær mundtl. medd.).

1950-60 har den sikkert ikke ynglet i

Vejlerne (Kjær, mundtl. medd.), og der findes kun 4 iagttagelser fra området i denne periode (BANNERMAN 1957, LÆSSØE 1960, Dansk orn. Foren. Tidsskr. 53: 24).

En ny yngleperiode er muligvis indledt allerede i 1961, men direkte ynglevirksomhed kendes ikke før end i 1962, hvor 3 tomme reder blev set (HALD-MORTENSEN & LÆSSØE 1971), og senere sås 7 Skestorke, som lettede og kredsedede gentagne gange over stedet (ROSENDAHL 1972).

Sammenfattende kan Skestorkens yngleperioder i Vejlerne angives således: 1921-25; 1928-29; 1942-44; 1948-49 og 1962-69.

Fra tiden før 1900 kendes ingen sikre yngleforekomster i Danmark (HOLSTEIN 1928; TAANING 1936; LØPPENTHIN 1967).

I 1948-49 og først i 1960'erne, da nye yngleepoker indledtes i Vejlerne, skete der store forskydninger i de hollandske kolonier. Ifølge BROUWER (1964) blev kolonierne forstyrrede af Skarver, og der kendes mange forsøg på anlæggelse af nye ynglepladser i perioden 1961-63 (PUNDT & RINGLEBEN 1963, BROUWER 1964). Det samme forhold kan også gøre sig gældende i begyndelsen af 1940'erne, hvor der tillige var forstyrrelse i de hollandske kolonier på grund af 2. Verdenskrig (BROUWER 1964).

Den mulighed synes nærliggende, at der i disse tilfælde har været en direkte forbindelse mellem etablering af nye kolonier på grund af forstyrrelse i hollandske kolonier og ynglen i Danmark.

På grund af forurening af fourageringsområder og forgiftning har den hollandske ynglebestand været halveret siden 1964 (ROOTH & JONKERS 1972).

Beskrivelse af ynglebiotop og reder

En beskrivelse af redernes umiddelbare nærhed, deres afstand til vand og deres opbygning ses i tabel 1.

Alle de omtalte reder er fundet på fast underlag i rørskov, og i 5 ud af 9 tilfælde mere end 20 m fra vandkanten. Under Skestorkens tidligere ynglen i Vejlerne har rederne været placeret på tagrørtuer eller mindre øer umiddelbart i nærhed af vand i stærkt mudrede områder (HOLSTEIN 1928, KJÆR 1943, 1946 og DAVIDSON 1954).

Skestorkene har altid ruget blandt Hættemåger i de tilfælde, hvor redestedet har været kendt, og søger om muligt god dækning for rederne.

Fig. 3. Skestorkens yngleplads i en tidlig ynglesæson, hvor den eneste dækning er fjorgamle rør.
Forf. fot.

The breeding site of the Spoonbill in an early breeding season.

Skestorken anvender især tagrør som redemateriale (tabel 1). Det kan både være fjorgamle og nye tagrør. Desuden har der i redematerialet i 1967-69 været mange svingfjer af Grågås *Anser anser*, som har haft fældningskvarter i yngleområdet i denne periode. Brugen af fjer som redemateriale er også beskrevet af PUNDT & RINGLEBEN (1963), som fandt mange svingfjer af Sølvmåge i en Skestorkerede.

Æglægningens begyndelse

Tabel 2 viser de udregnede tidspunkter for æglægningens begyndelse. Der regnes med, at hunnen lægger 1 æg pr. døgn, og at rugetiden er 24-25 dage (DEMENT'EV *et al.* 1951), hvorom der dog er en del tvivl (HOLSTEIN 1928, WITHERBY *et al.* 1939). Ungernes alder er skønnet på grundlag af egne erfaringer og gennem sammenligning med HEINROTH (1928-33).

Æglægningen starter hyppigst ultimo maj eller i juni, men undertiden primo april eller primo juli. I Holland lægger de fleste æg i første halvdel af april, men en del begynder først at yngle i maj og juni (HAVERSCHMIDT 1935 og VAN OORDT 1937), og blandt de sent ynglende er der ofte mange unge fugle og ringe ynglesucces. De sene reder optræder tillige ofte i forbindelse med yngleforsøg på en ny lokalitet (VAN OORDT 1937, PUNDT & RINGLEBEN 1963 og BROUWER 1964).

Måske kan nogle af yngleforsøgene i Vejlerne, hvor æglægningen er begyndt sent, sidestilles med de sene reder i Holland, så der heri ligger noget af forklaringen på den ringe ynglesucces i disse reder, selvom også Sølvmåger i et par tilfælde formentlig har været medvirkende til det ringe resultat. Det kan i den forbindelse fremhæves, at der var stor ynglesucces i 1964 og 1965, hvor æglægningen startede tidligt.

Tabel 1. Redernes placering og opbygning. *Proximity and construction of the nests.*

År Year	Antal reder No. of nests	Redernes højde Height of nests	Redemateriale Nest material	Omgivende vegetation Surrounding vegetation	Afstand til vand Distance to water
	n	cm			m
1964	5	55-70	Gamle tagrør <i>Old reed</i>	Tagrør <i>Reed</i>	20-30
1965	2	40-50	Gamle tagrør <i>Old reed</i>	Tagrør og skov-hanekro (<i>Galeopsis bifida</i>) <i>Reed and hemp-nettle</i>	25-30
1967	1	40	Grønne tagrør og svingfjer af Grågåas <i>Green reed and flight feathers of Grey-lag Goose</i>	Tagrør <i>Reed</i>	35-40
1968	1	60-65	Grønne tagrør og svingfjer af Grågåas <i>Green reed and flight feathers of Grey-lag Goose</i>	Tagrør <i>Reed</i>	5-10
1969	1	40-50	Gamle og grønne tagrør svingfjer af Grågåas <i>Old and green reed, flight feathers of Grey-lag Goose</i>	Alm. kvikgræs (<i>Agropyron repens</i>) og krybhvene (<i>Agrostis stolonifera</i>) <i>Couch-grass and bent-grass</i>	2

IAGTTAGELSER OVER SKESTORKENS FÆRDEN I VEJLERNE

Selvom Skestorken har ynglet i Vejlerne allerede i april eller maj og må være ankommet en tid i forvejen, er det forbavsende så få iagttagelser, der findes fra det tidlige forår (fig. 1). Det er sket, at den første iagttagelse af arten har været reder med halvstore unger, selvom der i området dagligt færdes mennesker, som kender Skestorken.

Dens levevis i yngletiden er altså overordentlig tilbagetrukket. Mest færdes den i søernes lavvandede vige eller damme i rørskovene, hvorfra flere observationer stammer. Om dens døgnrytme vides kun lidt, men iagttagelser af enlige trækende fugle i aftentimerne tyder på, at den er skumringsdyr. »Aftentræk« er set den 14. maj 1965 kl. 19,15, den 3. juli 1966 kl. 20,45 og tildels den 7 juni 1966 kl. 17,00. Indtil 1965 holdt den meget af at fouragere i et lavvandet område med spredte tagrørsbevoksninger og åbent

vand lidt vest for Østerild Fjord kaldet »Lille Indtørring«. Dette område er desværre udtørret nu. Bygholmvejle og lavvandede vige i Selbjerg Vejle, Glombak og Arup Vejle har også betydning som fourageringsområder i yngletiden. I 1964 sås både gamle og unge fugle i flokke på op til 10 trække over Hannæs mellem de Østlige og Vestlige Vejler i juli og august, formodentlig er der tale om fourageringstræk. Det er aldrig set, at Skestorken har fourageret i de lavvandede dele af Limfjorden uden for Vejlerne. I den forbindelse må det nævnes, at Skestorkene fra flere af de hollandske kolonier trækker op til 20-25 km fra ynglepladsen for at nå ud til fourageringsområderne på vaderne i det salte vand. Også KOENIG (1952) omtaler fourageringstræk på mindst 20 km fra Neusiedlerseeområdet.

Når ungerne er blevet flyvefærdige, har de efter hver ynglesæson kunnet ses på engene i Bygholmvejle sammen med de gamle fugle. Herfra stammer de fleste iagttagelser. I dette område kan man se

dem hvile eller fouragere i de mudrede kanaler eller lavvandede laguner.

IAGTTAGELSERNES FORDELING I DANMARK

Fig. 1 viser den geografiske fordeling af iagttagelser af ca. 600 Skestorke fordelt på 174 observationer.

Langt den største del af fuglene er set i de lavvandede, brakke fjorde og inddæmmede vandarealer i Vest- og Nordjylland (især Vejlerne, Tipperne og Felsted Kog). Dertil kommer 4 iagttagelser fra indlandet 5-10 km fra kyst eller fjordområde i Sydvestjylland, og en iagttagelse af en trækkende fugl i Midtjylland (MØLLER & HANSEN 1970).

Ved Jyllands østkyst er Skestorken set 4 gange, og fra det østlige Danmark kommer 7 iagttagelser, idet der er 3 fra Fyn, 2 fra Sjælland og 2 fra Møn.

Over 90% af observationerne stammer fra maj-august, mens der er 2 fra marts, 8 fra april og 3 fra september.

De fleste Skestorke må derfor formodes at komme hertil i maj eller senere, hvilket dog ikke behøver at gælde ynglefuglene, idet man – på trods af manglende observationer (der er kun 2 fra marts) – ud fra ynglefund i 1964 og 1965 kan slutte, at de må være ankommet i slutningen af marts og i april (sml. p. 3-4 og tabel 2).

Skestorkene forlader ifølge iagttagelserne landet i august og især i månedens sidste halvdel. Den seneste iagttagelse er fra den 26.9.59, hvor 1 juv. blev set på Tipperne i Ringkøbing Fjord.

De fleste Skestorke er iagttaget i de perioder, hvor arten har ynglet i Vejlerne. Det ses særlig tydeligt af observationerne fra Tipperne, hvor der er observeret dagligt i sommerhalvåret fra 1928 til 1971. Her er de fleste fugle set i perioderne 1928-29, 1940-42, 1947-51 og 1959-70 (sml. p. 7).

Tipperne, som består af større strandenge omgivet af udstrakte brakvandsområder, fungerer hovedsageligt som rasteplass for Skestorke i kortere perioder (ofte kun nogle få timer eller en dag). I tilfælde, hvor der er set Skestorke flere dage i træk, tyder flere iagttagelser på, at fuglene ikke overnatter i dette område men flyver bort i skumringen.

Observationerne tyder på, at Skestorke

Tabel 2. Kalkulerede tidspunkter for æglægningens begyndelse i Vejlerne.

Calculated times of the commencement of egg laying in Vejlerne.

År	Æglægningens begyndelse
1928	ult. maj (Holstein 1928)
1942	ult. juni – pr. juli (Jespersen 1942)
1943	pr. juni (Kjær 1943, 1946)
1949	ult. maj (Davidson 1954, Kjær mundtl.)
1963	med. juni (Forf.)
1964	ult. april (Forf.)
1965	pr. april (Forf.)
1967	pr. juli (Forf.)
1968	ult. maj (Forf.)

her i landet kun opholder sig i længere perioder i nærheden af ynglelokaliteten (Vejlerne). En undtagelse er dog Felsted Kog, Nissum Fjord, i 1948 og 1949, hvor der opholdt sig en lille flok Skestorke i forsommeren uden at yngle (PEDERSEN 1949, PEDERSEN & JENSEN 1956).

RINGMÆRKNING OG OMTALE AF TRÆKVEJE OG VINTERKVARTERER

I Danmark er der mærket 16 unger af Skestorke. Alle er mærkede i Vejlerne, nemlig 4 af Zoologisk Museum, København i 1943 (ANDERSEN 1947) og 7 i 1964 og 5 i 1965 af Vildtbiologisk Station, Kalø (FOG 1971).

Der er tilbagemeldt 4 fugle (tabel 3), som alle er skudt i deres første leveår. Tilbage meldingerne kommer fra Vesteuropas kystområder, hvilket synes at vise, at de danske fugle følger samme trækvej som de hollandske. Dog er en enkelt fugl tilbagemeldt fra Almeria i Sydøstspanien, mens BROUWER (1964) ikke omtaler tilbagemeldinger af hollandske fugle fra Gibraltar og til 8° østlig længde i det vestlige Middelhavsområde,

Tabel 3. Tilbagemeldinger af unger ringmærket i Vejlerne (57° 04' N, 09° 02' E)

Recoveries of young ringed in Vejlerne (57° 04' N, 09° 02' E)

R 3165	pull 11.8.1943 + 24.10.1943	Vejlerne Zoologisk Museum, København +) Le Gr. de Vays, Carentan, Normandie, Frankrig (49° 25' N, 01° 12' W)
202 300	pull 21.6.1964 + 17.9.1964	Vejlerne Vildtbiologisk Station, Kalø La Nivelle, St. Jean-de-Luz, Pyrenees, Frankrig (43° 23' N, 01° 39' W)
202 304	pull 21.6.1964 + efterår 1964	Vejlerne Vildtbiologisk Station, Kalø Roquetas de Mar, Almeria, Spanien (36° 46' N, 02° 35' W)
202 938	pull 23.5.1965 + 22.9.1965	Vejlerne Vildtbiologisk Station, Kalø Puebla del Rio, Sevilla, Spanien (37° 16' N, 06° 04' W)

+) Johansen (1950)

hvor de østeuropæiske Skestorker begynder at optræde.

I de vesteuropæiske Skestorkes vinterkvarterer ved Banc d'Arguin på Mauretaniens kyst (BROUWER 1964) findes en ynglebestand på flere tusinde par (NAUROIS 1959), d.v.s. der årligt er forbindelse mellem denne store bestand på 19°50' nordlig bredde og de mindre bestande i Vesteuropa med tyngdepunkt i de hollandske kolonier og med Vejlerne som nordligste ynglelokalitet (Voous 1960) på 57°04' nordlig bredde.

SUMMARY IN ENGLISH

Information is presented here on the breeding situation of the Spoonbill during 1963-71, gained in connection with bird studies by the Game Biology Station in the marshland of Vejlerne, North-West Jutland. In addition, the previous breeding occurrence of the species together with its migration is also discussed. A review is given of observations of the species in Denmark during the period 1900-1971, based on literature and the present study (Fig. 1).

The marshland of Vejlerne is an A-locality in Project MAR (1965, pp. 27-28), and is a scientific reserve which covers an area of about 6,000 ha., consisting of shallow lakes, extensive reed-beds, and meadows. In its present form, the area is the result of an unsuccessful land-drainage project carried out in the latter part of the 19th century, before which time it consisted of shallow inlets of the Limfjord

(TRAP 1960). It is still connected to the Limfjord by sluices on the dykes, but the effect of the salt water is minimal, the salinity varying from 0.23 to 4.89 per thousand according to measurements made by the Botanical Institute of Århus University.

Breeding occurrence in Vejlerne, 1963-71.*Summer 1963:*

On approaching the breeding site of the Spoonbills, a group of hunters discovered 21-23 almost fully fledged young in the reeds.

Summer 1964:

On May 18, there were 4 nests. Of these, 3 nests contained eggs, whilst in the fourth there was also a newly hatched young. On May 24 there were 4 and 3 young and 4 and 2 eggs, respectively, in the nests, while 2 eggs lay beside the nests. On June 21 7 young were ringed, and a fifth nest containing 4 fledged young was found. It was presumed that the eggs in the two nests visited on May 24 hatched and that all the young survived, and thus there should have been a total of 17 young in 5 nests.

Summer 1965:

The Spoonbill colony was visited on May 15, at which time there were 2 nests with 3 and 2 young. The 3 young were estimated to be a little over one week old, and the feather sheaths were just coming through. The other 2 young were larger and just on the point of producing flight feathers, their age being estimated at just under 3 weeks, cf. Fig. 2. On June 17 the breeding place was again visited, and by this time the young were able to fly.

Summer 1966:

In this year the breeding site of the Spoonbills was not discovered. However, the species must be presumed to have bred in Vejlerne in 1966, as 2 birds were seen under circumstances which strongly indicated that they were fully-fledged young.

Summer 1967:

On May 28 2 Spoonbills were seen on the previous-occupied breeding site, and on June 16 the beginnings of a new nest were found. The site was again visited on July 11 at which time there were 3 warm eggs in the nest, but by August 5 the nest had been destroyed, probably by Herring Gulls.

Summer 1968:

On June 30 a Spoonbill nest with 5 eggs was found. The nest was visited again on July 23, at which time it contained 4 well-developed eggs, while a fifth egg lying beside the nest was broken. On August 6 the nest was unfortunately found destroyed, and it is extremely probable that the predators were once again Herring Gulls.

Summer 1969:

On June 18 a Spoonbill nest with no eggs was found. The nest was completed, with a definite depression in the mound, but there was now a Black-headed Gull's nest containing one egg above the Spoonbill's nest. Although 3 and 2 Spoonbills were seen in the vicinity of the nest site in July and the first half of August, respectively, they evidently made no further attempts to breed again.

Summers 1970 and 1971:

No Spoonbills were observed in the area, nor were any young found.

Other occurrences of breeding:

The Spoonbill bred in the area known as Klægbanken in Ringkøbing Fjord in 1900, when a nest with 3 eggs was observed, and in 1919 when there were 2 nests – and possibly 4 – each containing 2 eggs (TAANING 1936).

The first case of breeding in Vejlerne occurred in all probability during the beginning of the 1920's, as 4-5 young birds were shot in July 1921, and two adult females in 1923. In addition, information exists concerning flocks of 50 seen in 1923 and 1924, which are the largest flocks ever seen in Denmark, and which indicate that the country had its largest breeding population in these years. According to local source only a single or very few pairs bred in 1925, while no proof is available from 1926 or 1927. Definite proof of breeding is known from 1928, when HOLSTEIN (1928) found 3 nests containing 3, 3, and 2 eggs, respectively, and later 2 nests containing 2 eggs and 2 young. The Spoonbill also bred in 1929, when a nest with 4 eggs was discovered.

It is presumed to be very unlikely that it bred

in the 1930's, as there are only 2 observations from that period.

The next occurrence of breeding was in 1942 when 2 nests were found, one of which later contained 2 young. In 1943 there were 4, possibly 5 or 6, nests, and 3 of these contained 2, 2, and 3 eggs, respectively, and subsequently 2 and 3 young. There is no proof of breeding in 1944, but the observation of a large number of birds in the breeding period is a strong indication of breeding activity. During 1945-47 there was only one record of the Spoonbill in Denmark, from the Tipperne in Ringkøbing Fjord, and there was scarcely any possibility of breeding in Vejlerne.

In 1948 it is presumed that one pair bred in Vejlerne, and the following year, 1949, 3 nests were found with 3, 3, and 4 eggs, respectively.

It is certain that the Spoonbill did not breed in Vejlerne during 1950-60, and there are only four records from the area during this period.

A new cycle of breeding possibly began as early as 1961, but actual breeding activity is not known before 1962, when 3 empty nests were observed, and later 7 Spoonbills were seen to rise and circle repeatedly over the site.

Thus the breeding periods of the Spoonbill can be stated as follows: 1921-25; 1928-29; 1942-44; 1948-49, and 1962-69.

In 1948-49 and in the early 1960's, when new periods of breeding began in Vejlerne, there were considerable changes in the Dutch Spoonbill colonies. According to BROUWER (1964) the colonies were disturbed by Cormorants, and many attempts to establish new breeding sites during the period 1961-63 are known (PUNDT & RINGLEBEN 1963, BROUWER 1964). The same situation may also have occurred in the beginning of the 1940's when in addition there was disturbance of the Dutch colonies as a result of World War II (BROUWER 1964). It appears very probable that in these cases there was a direct connection between the establishment of new colonies due to disturbance in the Dutch colonies, and breeding in Denmark.

In Table 2 the calculated time of the beginning of egg-laying is shown. Perhaps some of the attempts to breed in Vejlerne, in which egg-laying was begun late, can be compared with late nesting in Holland.

The geographical distribution of 174 records of sightings of about 600 Spoonbills is shown in Fig. 1.

RINGING, MIGRATION ROUTES AND WINTER QUARTERS

Sixteen young Spoonbills have been ringed in Denmark, all of them in the area of Vejlerne. Of these birds, 4 have been recovered (Table 3), all of which were shot in their first year. The recoveries were from the coastal areas of western Europe, which appears to indicate that

the birds from Denmark follow the same migration route as those from Holland. However, one single bird was recovered from Almeria in eastern Spain. In the winter quarters of the West European Spoonbills at Banc d'Arquin on the coast of Mauretania (BROUWER 1964) there is a breeding population of several thousand pairs (NAUROS 1959). This means that annually there is a connection between this large population at latitude 19°50' N and the smaller populations in western Europe, which have the Dutch colonies as their main centre, and the area of Vejlerne as their most northerly breeding place at latitude 57°04' N.

LITTERATUR

- ANDERSEN, J., 1947: Oversigt over Københavns Zoologiske Museums Fuglemærkninger 1931-45. – Vidensk. Medd. Dansk Naturh. Foren. 110: 233-243.
- BANNERMAN, D.A., 1957: The Birds of the British Isles. Vol. 6. – Edinburgh.
- BEETHAM, B., 1910: The Home-Life of the Spoonbill, the Stork and some Herons. – London.
- BROUWER, G.A., 1964: Some data on the Status of the Spoonbill, *Platalea leucorodia*, L., in Europe, especially in the Netherlands. – Zoologische Mededelingen, 39: 481-521, Leiden.
- CHRISTIANSEN, A., 1939: Optegnelser fra Limfjordsvejlerne. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 33: 163-192.
- CHRISTENSEN, H.Ø., 1943: Skehejrer (*Platalea leucorodia* L.) i Vejlerne i 1943. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 37: 184-185.
- Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift 1-65.
- DAVIDSON, A., 1954: A Bird Watcher in Scandinavia. – London.
- DEMENT'EV *et al.*, 1951: Birds of the Sovjet Union, vol. II. – (Israel Programme for Scientific Translations. Jerusalem 1968).
- Feltornithologen 1-14.
- FOG, J., 1971: Bird Markings by the Game Biology Station 1950-70. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 65: 129-132.
- HALD-MORTENSEN, P. & LÆSSØE, O., 1971: Sjældnere iagttagelser fra Jylland, specielt Nordvestjylland, i årene 1962-68. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 65: 66-71.
- HAVERSCHMIDT, F., 1935: Beobachtungen in der Löfflerkolonie im Zwanenwater. – Beitr. Fortpfl. Biol. Vögel 11: 1-3.
- HEINROTH, O., 1928-33: Die Vögel Mitteleuropas, Bd. II & III.
- HOLSTEIN, V., 1928: Skehejren, *Platalea leucorodia*, som ynglende i Danmark. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 22: 111-118.
- HOLSTEIN, V., 1932: Fuglelivet på Vejlerne i Hanherred. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 26: 38-52.
- HØRRING, R., 1922: Fuglene ved de danske Fyr i 1920. 38. Aarsberetning om danske Fugle. – Vidensk. Medd. Dansk Naturh. Foren. 94: 111-157.
- HØRRING, R., 1928: Fuglene ved de danske Fyr i 1927. 45. Aarsberetning om de danske Fugle. – Vidensk. Medd. Dansk Naturh. Foren. 86: 291-348.
- HØRRING, R., 1933-34: Fuglene ved de danske Fyr i 1932. 50. Aarsberetning om danske Fugle. – Vidensk. Medd. Dansk Naturh. Foren. 97: 219-270.
- JESPERSEN, P., 1942: Ynglende Skehejre, *Platalea leucorodia* (L.) i Selbjerg Vejle. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 36: 223-224.
- JOHANSEN, H., 1950: Fortsatte Resultater af Ringmærkningerne i 1931-48, nr. 17. – Vidensk. Medd. Dansk Naturh. Foren. 112: 119-132.
- KJÆR, T., 1933-34: Ornithologiske iagttagelser i Thy og Vestjylland. – Flora og Fauna 39: 97-112; 40: 25-32 og 77-93.
- KJÆR, T., 1943: Skehejren, *Platalea leucorodia*. – Dansk Jagttidende 60: 204-208.
- KJÆR, T., 1946: De store Vingefang. – København.
- KOENIG, O., 1952: Ökologie und Verhalten der Vögel des Neusiedlersee-Schilfgürtels. – Journ. Ornith. 93: 207-289.
- LÆSSØE, O., 1960: Iagttagelser af sjældnere fugle i Nordjylland. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 54: 105.
- LØPPENTHIN, B., 1937: Skehejre, *Platalea leucorodia*, i Selberg Vejle. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 31: 156-157.
- LØPPENTHIN, B., 1967: Danske ynglefugle i fortid og nutid. – Odense.
- MØLLER, H.U.S. & HANSEN, K. (red.), 1970: Ornithologiske undersøgelser i Midtjylland. – Årsrapport nr. 1:2.
- NAUROS, R. DE, 1959: Premieres Recherches sur l'avifauna des îles du Banc d'Arquin (Mauritanie). – Alauda 27: 241-308.
- OORDT, G.J. VAN, 1937: Die dritte holländische Löfflerkolonie. – Beitr. Fortpfl. biol. Vögel 13: 30.
- PEDERSEN, E.T., 1949: Skestorke (*Platalea leucorodia* L.) ved Felsted Kog. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 43: 91.
- PEDERSEN, E.T. & JENSEN, L.L., 1956: Nissum Fjords Fugle. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 50: 1-66.
- PETERSEN, S., 1948: Thylands-Stævnets Dagbog. – Dansk Hjemstavn 10: 5-24.
- Project MAR, The conservation and management of temperate marshes, bogs and other wetlands, 1965: IUCN Publications new series nr. 3.
- PUNDT, G. & RINGLEBEN, G., 1963: Der Löffler (*Platalea leucorodia*) 1962 erstmals deutscher Brutvogel auf der Insel Memmert. – Journ. Ornith. 104: 97-100.
- RAMBUSCH, S. & MORTENSEN, T., 1907: Excursion til Ringkøbing Fjord 3-5/6 1907. – Vidensk. Medd. Dansk Naturh. Foren. 59: VII-X.

14 Skestorken i Danmark

- ROOTH, J. & JONKERS, D.A., 1972: The status of some piscivorous birds in the Netherlands. – pp. 551-555 in Koeman, J.H. (ed.): Side-effects of persistent pesticides and other chemicals on birds and mammals in the Netherlands. »TNO-Nieuws« no. 10, 27: 525-632.
- ROSENDAHL, S., 1972: Nogle iagttagelser af Skestork (*Platalea leucorodia* (L.)). – Danske Fugle 24: 194-196.
- SCHEEL, H., 1925: En undersøgelse af nogle danske fuglesamlinger. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 19: 19-32.
- SODBORG, N., 1909: Bygholm og Vesløvs Vejler. – Historisk Aarbog for Thisted Amt 1909, p. 63-84.
- TRAP, J.P., 1960: Danmark, Bd. IV, Thisted Amt.
- TAANING, Å.V., 1936: Ringkøbing Fjords Fugle. – Ringkøbing Fjords Naturhistorie i Brakvandsperioden 1915-31, p. 149-219.
- VOOUS, K.H., 1960: Atlas of European Birds. – London.
- WITHERBY *et al.*, 1939: The Handbook of British Birds. Vol. 3. – London.

Manuskriptet modtaget 13. september 1972

Forfatterens adresse:
Vildtbiologisk Station, Kalø, 8410 Rønde